

Sygn. akt I ACa 688/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Hanna Rojewska

(...) S A D. G.

del. S O Krzysztof Kacprzak (spr .)

Protokolant stażysta Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **B. K. i M. K.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej w Ł.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 13 marca 2015 r. sygn. akt I C 708/13

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 688/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz powodów B. K. i M. K. kwoty po 80.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2013 roku z tytułu zadośćuczynienia (pkt 1) oraz na rzecz powoda B. K. kwotę 10.280 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2013 roku tytułem zwrotu kosztów pogrzebu (pkt 2). Nadto oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3), zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego (pkt 4), nie obciążył powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa (pkt 5), nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 10.218,01 złotych nieuiszczonych kosztów sądowych od uwzględnionej części powództwa (pkt 6) oraz nakazał zwrócić pozwanemu kwotę 2000 zł nadpłaconej zaliczki na wynagrodzenie biegłego (pkt 7).

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że dniu 25 maja 2012 r. około godziny 22:15 w Ł. na skrzyżowaniu ul. (...) z ul. (...) doszło do wypadku drogowego. Kierujący (...) o nr rej. (...) K. W. jechał ul. (...) od ul. (...) w kierunku ul. (...). Dojeżdżając do skrzyżowania z ul. (...) zwolnił, włączył lewy kierunkowskaz i w tym momencie zauważył światło zbliżającego się z przeciwnego kierunku ruchu pojazdu. K. W. ocenił, że odległość, w jakiej znajdował się nadjeżdżający pojazd umożliwi mu wykonanie manewru skrętu w lewo w ul. (...). Gdy wykonywał manewr skrętu usłyszał uderzenie

w tył i zatrzymał się. Wysiadł z pojazdu, aby zobaczyć co się stało i zobaczył uszkodzony motocykl Y. o nr rej. (...) i dwie leżące osoby.

Do wypadku doszło, gdyż kierujący samochodem M. nie zachował zasad szczególnej ostrożności, błędnie ocenił zaistniałą sytuację drogową wjeżdżając na pas ruchu, po którym poruszał się poszkodowany motocyklista spowodował stan zagrożenia wypadkowego, co w konsekwencji doprowadziło do wypadku. Kierujący motocyklem w chwili wystąpienia stanu zagrożenia wypadkowego poruszał się z dopuszczalną na tym odcinku drogi prędkością około 50 km/h. W konsekwencji tego zdarzenia K. W. został skazany prawomocnym wyrokiem karnym za spowodowanie wypadku drogowego.

W wyniku w/w wypadku kierujący motocyklem Y. o nr rej. (...) K. K. (1) doznał urazu wielonarządowego i zmarł w wyniku odniesionych obrażeń.

Samochód marki M. o numerze rejestracyjnym (...) posiadał w dacie wypadku ubezpieczenie OC w (...) SA w Ł..

K. K. (1) był synem B. K. i M. K. z domu J.. K. K. (1) zmarł w dniu 25 maja 2012 r. w wieku 24 lat.

K. K. (1) ukończył zasadniczą szkołę zawodową w zawodzie kucharz małej gastronomii, a następnie technikum uzupełniające w zawodzie technik technologii żywności ze specjalizacją produkcja piekarsko – ciastkarska. Do śmierci mieszkał razem z rodzicami, był kawalerem. K. K. (1) pracował w kinie Silver S., zarabiał 1.000-1.100 zł. Zmarły pomagał rodzicom w obowiązkach domowych, pomagał też ojcu w remoncie domu, który do chwili obecnej nie jest ukończony. Relacje zmarłego z rodzicami były bardzo dobre.

Powodowie mają syna T. K. urodzonego (...), który mieszkał z powodami w dacie śmierci K. i mieszka z nimi do tej pory. Poza tym powód ma dwoje dorosłych dzieci z pierwszego małżeństwa w wieku 36 i 33 lata oraz dwoje wnuków.

B. K. jest zatrudniony w firmie Usługi (...) Z. F. od dnia 5 sierpnia 2010 r. na podstawie umowy o pracę na czas określony do dnia 31 grudnia 2016 r. na stanowisku kierowcy w pełnym wymiarze czasu pracy. M. K. pracuje jako szwaczka.

W przypadku M. K. śmierć syna nie wpłynęła w sposób trwały na stan zdrowia psychicznego. U powódki nie ujawniono utrwalonych zaburzeń nastroju, ani jakichkolwiek innych zaburzeń czy choroby psychicznej. Powódka nie korzystała i nie korzysta z pomocy psychiatrycznej i psychologicznej. Śmierć syna była jednak dla powódki silnym przeżyciem, nagle rozerwanie więzi z dzieckiem, bezsilność wobec tego co się stało, zniweczenie planów i nadziei na przyszłość związanych z synem i dalszym wspólnym życiem spowodowało znaczne cierpienie, które w początkowym okresie było silną reakcją emocjonalną na stres, w późniejszym okresie naturalną reakcją żałoby. Powrót do normalnej aktywności następował stopniowo. Śmierć syna nie wpłynęła trwale na relacje powódki z bliskimi, one były i są dobre, serdeczne.

Śmierć syna K. była dla powódki tragicznym wydarzeniem, które wywołało ostrą reakcję adaptacyjną, reakcję żałoby. Reakcja miała przebieg ciężki, powódka miała niechęć do życia, schudła 10 kg, nie mogła spać, towarzyszył jej znaczny smutek. W okresie pierwszych 6 miesięcy od śmierci syna u powódki występowały zaburzenia adaptacyjne o nasileniu znacznym. Po 6 miesiącach u powódki występowała przedłużona reakcja depresyjna. Obecnie u powódki występują zaburzenia depresyjne łagodne wymagające leczenia psychoterapią.

W przypadku B. K. można mówić o utrwalonej, przedłużonej reakcji na stres w postaci nawracających, uporczywych wspomnień, snów, ciągłym uczuciu napięcia, nadmiernej czujności, smutku, poczuciu pustki i braku perspektyw. Pomimo, że powód ma jeszcze inne dzieci, z K. łączyła go szczególna więź i nagle jej zerwanie jest dla niego sytuacją powodującą znaczne cierpienie, z którą w dalszym ciągu nie potrafi sobie poradzić. W przypadku powoda wskazana byłaby pomoc psychologiczna.

Śmierć syna K. była dla powoda wydarzeniem, które wywołało ostrą reakcję adaptacyjną, reakcję żałoby. Reakcja miała przebieg ciężki, powód miał wybuchy płaczu, złości, niepokój, stałą potrzebę przebywania na cmentarzu, powód rozpamiętywał i robi to do chwili obecnej okoliczności wypadku, które nadal nie są dla niego jasne. W okresie

pierwszych 6 miesięcy od śmierci syna u powoda występowały zaburzenia adaptacyjne o nasileniu znacznym. Po 6 miesiącach u powoda występowała przedłużona reakcja depresyjna. Obecnie u powoda występują zaburzenia lękowo – depresyjne o nasileniu umiarkowanym wymagające leczenia farmakologicznego i psychoterapię.

Szkoda została zgłoszona pozwanemu w dniu 20 listopada 2012 r., a sprecyzowana pismem doręczonym pozwanemu 13 marca 2013 r.

W takim stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że wobec braku sporu o odpowiedzialność strony pozwanej, jako ubezpieczyciela sprawy szkody, za skutki wypadku z dnia 25 maja 2012 roku do rozważenia pozostała wysokość należnych powodom świadczeń, wywodzonych z art. 446 § 1 i 4 k.c. Zgodnie z treścią art. 446 § 1 k.c. powodowie mieli prawo żądać zwrotu poniesionych kosztów pogrzebu i koszty te zasądzono stosownie do udowodnionych w toku postępowania wydatków poniesionych na ten cel. Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (art. 446 § 4 k.c.). Zakresem tego świadczenia objęty jest uszczerbek niemajątkowy doznany przez najbliższych członków rodziny zmarłego, w następstwie jego śmierci, wskutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Sąd uznał, iż odpowiednim dla powodów zadośćuczynieniem za doznaną krzywdę i cierpienia psychiczne w związku ze śmiercią syna są kwoty po 80.000 złotych.

Powodowie wnieśli ponadto o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwot po 50.000 złotych tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej po śmierci syna na podstawie art. 446 § 3 k.c. Pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci syna nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania. Powodowie spełnienia omawianych przesłanek nie wykazali, nie podolali spoczywającemu na nich ciężarowi dowodu. Powodowie zarówno przed wypadkiem, jak i obecnie pracowali zawodowo. Zmarły był z zawodu kucharzem, pracował w kinie, zarabiając około 1.000 zł miesięcznie. W takiej sytuacji twierdzenia powodów, że zmarły wspomagał ich finansowo są niewiarygodne.

Odnosząc się do zgłoszonego przez pozwanego zarzutu z art. 362 k.c., Sąd podniósł, że zgromadzony materiał dowodowy, w szczególności opinia biegłego do spraw rekonstrukcji wypadków drogowych, nie daje podstawy do stwierdzenia, aby poszkodowany przyczynił się do zaistnienia przedmiotowego wypadku.

O odsetkach od zasądzonych kwot Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. i art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

/wyrok k. 406-407, uzasadnienie k. 408-418/

Apelację od powyższego wyroku złożyli powodowie, zaskarżając to orzeczenie w części dotyczącej rozstrzygnięcia oddalającego powództwo o odszkodowanie z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej każdego z powodów w zakresie kwot po 25.000 zł.

Skarżący zarzucili naruszenie art. 446 § 3 k.c. przez błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że nie doszło do spełnienia przesłanki znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów po śmierci syna, podczas gdy spełnione zostały warunki do zasądzenia na rzecz powodów z tego tytułu kwot co najmniej po 25.000 złotych.

Na powyższej podstawie skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwot po 25.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 kwietnia 2013 roku tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej oraz kosztów procesu w stosunku do uwzględnionej części powództwa.

/apelacja k. 422-425/

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów jest bezzasadna.

W pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że powodowie nie zakwestionowali podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku. Nie ma więc wątpliwości, że kwestię prawidłowości zastosowania prawa materialnego należy badać w świetle okoliczności faktycznych ustalonych przez Sąd Okręgowy.

Nie mają racji skarżący zarzucając Sądowi I instancji wadliwą interpretację art. 446 § 3 k.c., który przewiduje możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowanego odszkodowania, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Przede wszystkim Sąd Okręgowy, stosując art. 446 k.c., właściwie rozróżnił zadośćuczynienie i „stosowne” odszkodowanie. W sytuacji, gdy do porządku prawnego wprowadzona została możliwość dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie przepisu art. 446 § 4 k.c., norma art. 446 § 3 k.c. musi być wykładana w sposób ściśle związany z odszkodowawczym charakterem świadczenia, którego można dochodzić na jej podstawie (tak też Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 6 marca 2015 roku, I ACa 895/14, L.). Zadośćuczynienie obejmuje rekompensatę krzywdy moralnej, natomiast pogorszenie sytuacji życiowej musi mieć charakter obiektywny. Dlatego Sąd Okręgowy słusznie uznał, że do przyznania odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 3 k.c. nie wystarcza sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej. W aktualnym stanie prawnym za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej nie można uznawać pogorszenia stanu zdrowia członka rodziny w wyniku silnego wstrząsu psychicznego spowodowanego tragiczną śmiercią osoby najbliższej. Dla zastosowania omawianej normy niezbędne jest wykazanie, że śmierć osoby bliskiej wywołała osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwycięzania trudności dnia codziennego czy też utratę możliwości pomocy i wsparcia ze strony bezpośrednio poszkodowanego wypadkiem, przekładające się na sferę ekonomiczną funkcjonowania podmiotu ubiegającego się o odszkodowanie. Dodatkowo trzeba podkreślić, że przyznanie odszkodowania wymaga ustalenia znacznego, a nie jakiegokolwiek, pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego (tak, słusznie Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 19 września 2014 r., V ACa 460/14, L.).

Wbrew zarzutowi i twierdzeniom apelacji w okolicznościach przedmiotowej sprawy należało przyjąć, że zmarły – z uwagi na jego niewielkie dochody – nie był w stanie wspomagać finansowo swoich rodziców. Poza tym w chwili przedmiotowego wypadku drogowego bezpośrednio poszkodowany był w wieku, który pozwalał przypuszczać, że usamodzielniał się, założył rodzinę i raczej osłabił kontakty z rodzicami. Oczekiwania powodów na wsparcie z jego strony były więc raczej przeszacowane. Śmierć syna nie pogorszyła sytuacji zarobkowej powodów, którzy nadal są w pełni aktywni zawodowo. Powodowie przeżyli wprawdzie mocno śmierć syna, ale te negatywne doznania psychiczne podlegały wyrównaniu w ramach zadośćuczynienia. Powstała w ten sposób krzywda moralna nie przełożyła się na uszczerbek ekonomiczny, podlegający kompensacie świadczeniem o charakterze odszkodowawczym. Przy czym nawet przy przyjęciu, że w okolicznościach tego przypadku wystąpiło pewne pogorszenie się sytuacji życiowej powodów (choćby przez utratę pomocy w wykonywaniu prac domowych), nie można mówić o znacznym pogorszeniu w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. W każdym razie takiego znacznego pogorszenia sytuacji życiowej po śmierci osoby bliskiej powodowie nie wykazali, a to na nich – stosownie do brzmienia art. 6 k.c. – spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c., apelacja podlegała oddaleniu.